

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

“Затверджую”:
завідувач кафедри СіГД

О.В.Рябініна

“ ” травня 2017 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ ”**

Харків – 2017

1. Загальні вимоги та рекомендації

Контрольна робота для здобувачів вищої освіти є навчальним документом, академічне призначення якого полягає у самостійному опрацюванні навчального матеріалу, закріпленні знань і вивченні визначених програмою питань, спеціально запланованих для позааудиторної роботи з подальшим контролем викладача щодо їх засвоєння здобувачами вищої освіти. Таким чином, у контрольній роботі наявні обов'язкові ознаки результатів вивчення навчального матеріалу. Зокрема, такими ознаками є список літератури, в тому числі електронної, з зазначенням вихідних даних або режиму доступу; розгорнутий і послідовний виклад відповідей щодо кожного навчального питання (у формі невеликого реферату); чітка структура.

А отже:

1) У контрольній роботі повинен бути план; що потребує узагальнення і структурування теоретичного матеріалу. Матеріал навчальних питань вимагається подавати у ємній і лаконічній формі. План може бути простим і складним, залежно від обсягу питання. Простий план відповідає елементарному характеру питання (як-от: розкрити поняття, навести факти, роз'яснити смисл вислову). В таких випадках після короткого вступу слідує основний зміст питання і потім стислий висновок. Смисл складного плану полягає у зверненні до категоріальних засад і широких узагальнень при розкритті більш складного питання (як-от: значення творчості або концепція певного теоретика, система методик, і т.ін.). Слід мати на увазі необхідність дати назви частинам плану, а не тільки позначити зовнішні рамки матеріалу («вступ», «основна частина», «висновки»). Якщо й надається така вказівна назва розділу, вона має супроводжуватись позначенням питань, що розглядаються. Структура роботи розкриває уміння здобувача вищої освіти працювати з літературою, реферувати теоретичні положення і викладки, відтворювати логіку теоретичного матеріалу. У вступі обґрунтовується значення поставленого питання для даної теоретичної дисципліни, а в разі, коли здобувачу дозволяється з власної ініціативи обрати навчальні питання для опрацювання, – і аргументувати свій вибір.

Основна частина – логічний центр роботи – може будуватись концентрично (навколо аналізованого явища) і лінійно (за історичною послідовністю подій). Відповідно виділяються й позначаються у плані підрозділи. Висновки – єдиний розділ, який може не мати назви, – є доцільним викласти у послідовності, яка відтворить логіку відповіді. В контрольній роботі обов'язково мають бути висновки по кожному з навчальних питань, які в ній опрацьовані. Цей момент є важливою ознакою якісної роботи здобувача вищої освіти з осмислення даних питань. Такими висновками можуть бути ключові положення викладеного тексту, виділені окремо і узагальнені, або, краще, стислі умовиводи з матеріалу.

2) Належний рівень виконання контрольної роботи виявляється у володінні методологією і логіко-категоріальним апаратом навчальної

дисципліни. Здобувач забезпечує такий якісний рівень ознайомленням із термінами при опрацюванні навчально-методичної літератури й наукових текстів і демонструє якість знань як за посередництвом контрольної роботи, що перевіряється екзаменатором, так і при її захисті в ході підсумкового контролю знань (іспит, залік).

Захист контрольної роботи, за даною робочою навчальною програмою, має таке само значення при оцінюванні знань, що й усні відповіді на запитання для поточного і підсумкового контролю знань. Захист контрольної роботи дозволяє виявити ступінь самостійності її виконання та засвоєння теоретичного матеріалу здобувачем вищої освіти. Некритичне запозичення популярних текстів з Інтернет – у якості розділів роботи – є категорично недоцільним. Контрольне опитування з гуманітарних дисциплін, у силу культурно-історичної адресності ідей і категорій, може включати в себе питання з тлумачення висловів мислителів, діячів культури, політиків; отже, необхідним стає якісне опрацювання навчальних текстів.

3) Позаяк вивчення гуманітарних дисциплін передбачає аналітичну роботу з ідеями та категоріями, яким притаманна культурно-історична динаміка, необхідно в контрольній роботі вичерпно розкривати смисловий потенціал цих теоретичних конструктів, указувати авторство, посилатись на конкретне джерело. Література з вихідними даними наприкінці тексту контрольної роботи перелічується для того, щоб здобувач міг показати, які джерела використав, і зробити прикінцеві зноски. Отже, варто приділити уваги й грамотному оформленню цитат. У друкованих працях загальноприйнятим є давати посилання на цитовані джерела або переліки джерел, які стосуються певного питання, у *квадратних дужках*. При цитуванні, номер сторінки, на якій даний фрагмент розташований у цитованій книзі, треба вказувати після номера, під яким дана книга значиться у списку використаної літератури, що подається наприкінці роботи. Між номерами книги і сторінки ставлять крапку з комою. Якщо номер джерела безпосередньо в тексті поданий у *круглих дужках*, то номер сторінки відділяється комою і позначається літерою «с» – «сторінка» – з крапкою після неї. Список використаної літератури має бути в роботі обов'язково: або загальний, або після відповіді на кожне питання, – якщо для їх розгляду дібрана різна література. Літературу потрібно перелічувати в алфавітному порядку із зазначенням вихідних даних за правилами бібліографії (ці дані є обов'язковими для виходу в світ будь-якої книги. Вони вказуються як на титульному аркуші, так і на останніх сторінках видання. Якщо при опрацюванні питань контрольної роботи використано *електронні джерела* наукової інформації, вимагається указати в переліку літератури імена файлів і режим доступу, окремим списком або в алфавітному загальному переліку джерел.

Таким чином, приблизний порядок підготовки контрольної роботи має бути таким. По отриманні завдання слухач знаходить рекомендовану викладачем для аналізу контрольних питань літературу, опрацьовує її й

робить виписки. Спочатку це спеціальні терміни. При цьому слід знаходити значення кожного з них. Потім слід реферувати основні положення, скласти план і послідовно викласти матеріал роботи, надати перелік джерел, що були опрацьовані, оформити посилання.

2. Вимоги до написання контрольної роботи з дисципліни «Психологія творчості»

Специфіка навчальної дисципліни передбачає освоєння понять і концептів, що характеризують феномен творчості, і також опрацювання методик діагностики креативності. Відповідно, структура контрольної роботи складається з питання, що передбачає розкриття сутнісних рис творчості, і питання стосовно практик або методик діагностики і формування творчого потенціалу особистості. Контрольні завдання вимагають окреслення теоретичних підходів і вчень, розкриття понять, інтерпретації ідей. У контрольному завданні два питання, відповідно до кількості навчальних модулів. Обсяг викладу питання – від 7 до 10 сторінок формату А4 (кегель 14, через півтора інтервали). Таким чином, здобувач отримує можливість для доволі докладної письмової доповіді на задану тему.

Основні вимоги до контрольних робіт з навчальної дисципліни «Психологія творчості»:

- 1)Наявність плану (якщо питання потребує викладу концепції або вчення, то план повинен бути складним);
- 2)Розгорнутий виклад відповідей на навчальні питання у формі письмової доповіді загальним обсягом не менше 15 сторінок А-4;
- 3)Перелік використаної літератури наприкінці роботи або кожної її частини;
- 4)Правильне оформлення цитат і посилань;
- 5)Вичерпне розкриття понять і концептів, з урахуванням їх розвитку в науці і смислового потенціалу;
- 6)Структурований виклад учень психології творчості;
- 7)Обґрунтовані висновки;
- 8)Використання термінів, визначень, теоретичних конструкцій і фактів, які є відомими і зрозумілими для здобувача і можуть бути роз'яснені ним при захисті своєї контрольної роботи в ході заліку з навчальної дисципліни.

Приклад плану контрольної роботи:

Варіант № 1.

Контрольні питання:

- 1.Проблема визначення феномена творчості
- 2.Психоаналіз як практика досліду творчого потенціалу особистості

1.1.Вступ. Творчість – предмет наукового аналізу

- 1.2. Проблемно-дискусійний статус категорії творчості
 - 1.2.1. Творчість як інтегральна характеристика суб'єкта
 - 1.2.2. Основні підходи в інтерпретації специфіки творчості
- 1.3. Висновки

- 2.1. Вступ. Функціональне значення несвідомого у творчому процесі
- 2.2. Особливості розуміння творчості в психоаналізі
 - 2.2.1. Вчення Фрейда про несвідоме – відкриття нового напрямку досліджень творчості
 - 2.2.3. Психоаналітичні візії творчості (ідеї Т. Адорно, Ж. Лакана, Г. Башляра)
- 2.3. Висновки. Місце і роль психоаналізу у науковому досвіді психології творчості

3. Теми контрольних робіт з дисципліни «Психологія творчості»

Варіант 1

1. Проблема визначення феномена творчості
2. Взаємна представленість мислення і творчості

Варіант 2

1. Метафора Творіння і її роль в інтерпретації специфіки творчості
2. Системна арт-терапія як практика організації творчого досвіду

Варіант 3

1. Критерій нового у розумінні специфіки творчості
2. Загальна характеристика діяльнісного підходу до творчості

Варіант 4

1. Творчість як предмет науково-психологічного аналізу
2. Учення С. Рубінштейна про творчість

Варіант 5

1. Особливості мотиваційної сфери творчості. Спонтанність творчого процесу
2. Аналіз феномена катарсису у праці Л. Виготського «Психологія мистецтва»

Варіант 6

1. Категорія інтуїції у психології творчості
2. Задачний підхід у психології творчості

Варіант 7

1. Обдарованість як предмет наукових дискусій у психології творчості
2. Вчення Я.О. Пономарьова про розвиткову природу творчості

Варіант 8

1. Категорії таланту та генія у психології творчості
2. Специфіка креативності за Дж. Гілфордом. Вчення про дивергентне мислення

Варіант 9

1. Продуктивна уява як чинник творчості
2. Вчення Е.П. Торранса про види креативності і його діагностична методика

Варіант 10

1. Стадіальність творчого процесу і її відображення у науковому досвіді
2. Методика дослідження креативності за Р. Стернбергом

Варіант 11

1. Інсайт як акт творчості
2. Теорія вторинного образу А.А. Гостєва і її значення для психології творчості

Варіант 12

1. Специфіка інтелектуальної творчості
2. Психолого-педагогічні обриси творчості у теорії розвиваючого навчання

Варіант 13

1. Проблема співвідношення інтелекту і креативності
2. Концепт соматичної пам'яті в музичній терапії

Варіант 14

1. Несвідоме і зміст творчого продукту
2. Вікова періодизація творчої активності особистості

Варіант 15

1. Специфіка дитячої творчості
2. Концепт інтелектуальної ініціативи у Д.Б. Богоявленської як характеристика креативності

Варіант 16

1. Специфіка терапевтичного застосування творчості
2. Основні ідеї праці Є.П. Ільїна «Психологія творчості, креативності, обдарованості»

Варіант 17

1. Вчення К.Юнга про архетипи колективного несвідомого в аналізі символічно-сміслових аспектів творчості

2.Музична терапія і її можливості щодо застосування творчості (на матеріалі практик за вибором здобувача вищої освіти)

Варіант 18

- 1.Поняття трансцендентальної функції в концепції творчості у К.Юнга
- 2.Діагностичні процедури в системі В.О. Моляко «КАРУС»

Варіант 19

- 1.Типологія поетичної творчості в ученні К.Юнга
- 2.Застосування елементів творчості у проєктивних методиках

Варіант 20

- 1.Основний зміст праці В.О. Роменця «Психологія творчості»
- 2.Заняття творчістю як засіб психокорекційної роботи

Варіант 21

- 1.Розвиваюче навчання і його роль у формуванні креативності школярів
- 2.Діагностика творчих здібностей за посередництвом особистісних методик

Рекомендована література

Базова

1. Аллахвердов В.М. Неизбежный путь творчества: от инкубации к инсайту // Творчество – от биологических оснований к социальным и культурным феноменам. М.:ИП РАН, 2011.
2. Аллахвердов В.М. Психология искусства. Эссе о тайне эмоционального воздействия художественных произведений. — СПб: ДНК, 2001
3. Альтшуллер Г.С. Творчество как точная наука: Теория решения изобретательских задач. – М: Сов. радио, 1979
4. Антонова О.Є. До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Київ-Вінниця, 2012. – Вип. 71. – С. 8-15
5. Бідюк О. Психоаналіз мікрообразів художнього тексту (творчість Ліни Костенко): монографія. – Луцьк : Твердиня, 2009
6. Богоявленская Д.Б. О предмете и методе исследования творческих способностей// Вопросы психологии. 1995. - №5. - С. 49-58
7. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей. М.: Академия, 2002
8. Брушлинский А.В. Субъект: мышление, учение, воображение. — М.; Воронеж, 1996
9. Выготский Л. Психология искусства. – М.:Наука, 1986

10. Гостев А.А. Психология вторичного образа. – М.: ИП РАН, 2007.
11. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. – СПб: Питер, 2012.
12. Кирющенко В.В. Язык и знак в прагматизме. – СПб: ЕУСПб, 2008.
13. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми: руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. – СПб.: Речь, 2006
14. Клименко В. Психологія творчості. Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006
15. Комаров Р.В. Креативное мышление: классификация видов. Режим доступа: <http://komarovrv.narod.ru/Klass.pdf>
16. Матюшкин А.М. Загадки одаренности: Проблемы практической диагностики. – М.: Школа - Пресс, 1993
17. Моляко В.А., Литвинова Н.И., Коваленко А.Б. Психологические проблемы творческой деятельности. – К.: Знание, 1990
18. Моляко В. А. Психология решения школьниками творческих задач. К.: Рад. школа, 1983
19. Моляко В.А. Творческая конструкторология (пролегомены).- К.: «Освита Украины», 2007.- 388с.
20. Петренко В. Психосемантика искусства / В.Петренко. Основы психосемантики: Учебное пособие. – 3-е изд. – М.: Эксмо, 2010 – С. 321 – 326 (разд.11.1)
21. Піхманець Р. Психологія художньої творчості: теоретичні та методологічні основи. – Київ: Наукова думка, 1991.
22. Пономарев Я.А. Психология творчества. Тенденции развития психологической науки. М.: Наука, 1988
23. Психология творчества: Общая, дифференциальная, прикладная / АН СССР: Под ред. Я. А. Пономарева. - М.: Наука, 1990.
24. Роменець В.А. Психологія творчості. – Київ: Либідь, 2004.
25. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – М.: Питер, 2000 (Глава IX – «Воображение», Глава XVI – «Способности» (параграф «Одаренность»))
26. Рябініна О.В. Психологія творчості: Навчальний посібник. – Х.: НУЦЗУ, 2018.
27. Селиванов В.В., Селиванова Л.Н. Эффективность использования виртуальной реальности при обучении в юношеском и взрослом возрасте //Непрерывное образование: XXI век. Вып. 1 (9), 2015 <http://11121.petrso.ru/journal/article.php?id=2729>
28. Стернберг Р. Практический интеллект. – СПб: Питер, 2002
29. Стернберг Роберт Дж. За пределами IQ: триархическая теория интеллекта: Пер. с англ и науч. ред. проф. А.А. Алексеева. – Режим доступа: developpsy.ru/DOC/Beyond_IQ.pdf
30. Сусанина И.В. Введение в арт-терапию: Учебное пособие. – М.: Когито-Центр, 2007

31. Старовойтов А.В. Практика динамічної арт-терапії. Режим доступу: <http://art-life.today/event/art-terapij/>
32. <http://art-life.today/event/micnterii-lesa/>
33. <http://art-life.today/event/georgia-on-my-mind/>
34. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей. – М.: Мысль, 1947
35. Торшина К.А. Современные исследования проблемы креативности в зарубежной психологии // Вопросы психологии. – 1998
36. Федій О.А. *Естетотерапія*. – К.: Центр Навчальної Літератури, 2012
37. Федій О.А. *Науково-педагогічні основи естетотерапії. Лекція*. Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/111-estetoterapiya-navchalnij-posibnik-fedij-oa/14-211-lekciya-naukovo-pedagogichni-osnovi-estetoterapiyi.html>
38. Шапарь В. Б., Тимченко А. В., Швыдченко В. Н. Практическая психология. Инструментарий. – Ростов н/Д.: «Феникс», 2002
39. Шмелев А.Г. Введение в экспериментальную психосемантику: теоретико-методологические основания и психодиагностические возможности. – М.: МГУ, 1983.
40. Шрагіна Л.І. *Психологія вербальної уяви. Функціонально-системний підхід*. – К.: Києво-Могилянська академія, 2016
41. Шрагіна Л.І. *Технологія розвитку креативності*. – К.: Шкільний світ, 2010
42. Шушарджан С.В. Музыкалотерапия: история и перспективы // Клиническая медицина. – 2000 – №3. Режим доступу: www.nsk.ru
43. Юнг К.Г. Об отношении аналитической психологии к поэзии // Сознание и бессознательное: Сборник. – 1997. – С. 313-335.
44. Юнг К.Г. О феноменологии духа в сказках // Юнг К.Г. Божественный ребенок: Аналитическая психология и воспитание. – М., 1997. – С. 291-344.
45. Юнг К.Г. Психологія і поезія // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 1999
46. Юнг К.Г. Трансцендентальна функція / Синхроністичність. – М.: Рефл-Бук, 1997
47. Эстес К. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. – М.: София, 2010

48. Допоміжна

49. Адельгейм Є. Естетичний трактат І.Франка і проблеми психології творчості // Франко І. Із секретів поетичної творчості. – К.: Радянський письменник, 1969.
50. Артемьева Є.Ю. Психология субъективной семантики. – М.: МГУ, 1980.
51. Башляр Г. Психоанализ огня. – М.: Прогресс, 1995
52. Вознесенська О. Використання арт-технологій в сімейній психотерапії // Простір арт-терапії: Зб. наук. ст. / ЦППО АПН України, ГО "Арт-

- терапевтична асоціація"; Редкол.: Семиченко В. А., Чуприков А. П. та ін. – К.: Міленіум, 2007. – Вип. 1. – С. 5-19.
53. Галанинская С. Окунаясь в чудо // www.religare.ru. — 2013. — 2 апреля.
54. Жижек С. Как читать Лакана. Режим доступа: <http://dreamwork.org.ua>
55. Кошелюк О. Символізація містичного : психоаналітична інтерпретація оніричного тексту // Філологічні трактати: наук. журнал / ред. О.Ткаченко та ін. – Суми : Вид-во СумДУ, Х. : Вид-во ХНУ ім. Каразіна, 2010. – Т. 2. – № 4. – С. 36-42.
56. Крыстева Ю. От Я к Другому. – Минск, 1997.
57. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Кучерюк Д.Ю. *Естетика: Підручник*. – К.: Центр учбової літератури. – 2010*
58. Мамардашвили М. К. «Эстетика мышления» из книги «Философские чтения» . — СПб: Азбука – классика, 2002. Режим доступа: Янко Слава (Библиотека Fort/Da) || <http://yanko.lib.ru>
59. Маньковская Н.Б. Шизоанализ вместо психоанализа? М.: Знание, 1991.
60. Одаренные дети: проблемы, перспективы, развитие. Мат. Всерос. Науч. конф. – СПб.: ГБОУ Академия последипломного педагогического образования. – 2013. <http://www.soldino.edu.ee/pildid/3/319/konversp.pdf>
61. Music Therapy Helps Vets Control Symptoms of PTSD. Режим доступа: <http://www.wnyc.org/story/93503-music-helps-vets-control-symptoms-ptsd/>

* курсивом виділена література, наявна в бібліотеці НУЦЗУ